

Datum 2023-05-12
Dokumenttyp Yttrande
Diarienummer 2023/0014
Ert diarienummer Fö2023/00074
Handläggare Malin Hardenberg

Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet "Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap" (SOU 2022:57)

Myndigheten för delaktighet arbetar för ett samhälle där alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga. Myndigheten för delaktighet lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet, MFD, ser positivt på att förslagen i remitterat betänkande har beaktat behov hos personer med funktionsnedsättning. Samtidigt har MFD vissa synpunkter som främst handlar om att säkerställa att skyddsrum och skyddade utrymmen ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning samt att information som rör skyddsrum, skyddade utrymmen, utrymning, inkvartering och räddningstjänst ska vara tillgänglig och tydlig för personer med funktionsnedsättning. MFD vill också understryka att kunskap om personer med funktionsnedsättningar behov och förutsättningar bör inhämtas från funktionshindersorganisationerna.

Myndighetens synpunkter

Allmänna synpunkter

MFD vill betona att ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap förutsätter att även personer med funktionsnedsättning, såväl vuxna som barn, äldre och sjuka, omfattas av skyddet och ges förutsättningar att aktivt delta i beredskapsarbetet. För att uppnå detta är tillgänglig och tydlig information av yttersta vikt.

I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning stipuleras i artikel 11 att staten är skyldig att vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa skydd och säkerhet för personer med funktionsnedsättning som befinner sig i risksituationer, däribland väpnad

konflikt, humanitära nödlägen och naturkatastrofer. Detta innebär exempelvis att ingen person med funktionsnedsättning ska lämnas efter vid en katastrof eller annan nödsituation, vilket i sin tur innebär att planer och hantering av nödsituationer behöver ta hänsyn till ett funktionshinderperspektiv. I arbetet med riskplanering och riskhantering är det därför viktigt att funktionshinderorganisationer involveras. Vidare ska information vid nödsituationer vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning och de system för riskhantering som tas fram ska utformas enligt principen om universell utformning, det vill säga att systemen är tillgängliga för alla. Räddningstjänst och andra relevanta personalgrupper ska tränas och få utbildning i de behov personer med funktionsnedsättning har.

De synpunkter som lämnas nedan tar sin utgångspunkt i ovanstående.

Synpunkter avseende skyddsrum och skyddade utrymmen

6.3 Modernisering och anpassning av skyddsrumbeståndet

MFD vill understryka vikten av att MSB skyndsamt aktiverar föreskriftsrätten i syfte att ta fram föreskrifter för hur skyddsrum och skyddade utrymmen ska tillgängliggöras för personer med funktionsnedsättning (i enlighet med betänkandets förslag till förordning om skyddsrum och skyddade utrymmen 2 kap. 1 och 2§, s. 47 och 48). Bland personer med funktionsnedsättning, exempelvis personer med nedsatt rörelseförmåga, finns idag en stor efterfrågan på information om hur man ska kunna söka skydd i det befintliga skyddsrumbeståndet. Det saknas i dagsläget information såväl för den enskilde, avseende vilka skyddsrum som är tillgängliga eller vilka åtgärder man själv förväntas vidta, som för fastighetsägare, vad gäller hur ett skyddsrum kan och bör tillgängliggöras utan att skyddsnivån påverkas.

6.4 Skyddade utrymmen

Det tilltänkta systemet med skyddade utrymmen motiveras i betänkandet bland annat av att de i högre grad än skyddsrum skulle kunna anpassas för speciella behov eller omständigheter, exempelvis funktionsnedsättning (s. 216). MFD vill betona vikten av att personer med funktionsnedsättning även får tillgång till skyddsrum på lika villkor som övrig civilbefolkning och inte endast hänvisas till skyddade utrymmen, som i förhållande till skyddsrum ger ett begränsat skydd. Det är därför viktigt att skyddsrum så långt som möjligt görs tillgängliga utan att skyddsnivån påverkas, och att personer med funktionsnedsättning kan få information om vilka skyddsrum som är

tillgängliga för dem utifrån deras funktionsnedsättning. De tillgänglighetsskapande åtgärder som görs, för såväl skyddsrum som för skyddade utrymmen, måste vara robusta och ta höjd för scenarier som innefattar utslagen energitillförsel.

6.5 Särskilda åtgärder för att förbättra kunskap och förmåga

Tillgänglig information om hur enskilda ska eller bör agera minskar sårbarheten och stärker skyddet. MFD vill därför understryka vikten av att den information som kommunerna tar fram, rörande iordningställande och användning av skyddsrum och skyddade utrymmen, med stöd från MSB, görs tillgänglig för personer med funktionsnedsättning i enlighet med utredningens resonemang (s. 228). Tillgänglig i detta hänseende innebär att texten anpassas efter olika målgrupper, exempelvis i form av teckenspråk, inläst text eller lättläst text med bildstöd.

Synpunkter avseende utrymning och inkvartering

Även gällande kommunens information till invånarna om det allmänna innehållet i kommunens planering för utrymning och inkvartering vill MFD understryka vikten av att informationen finns tillgänglig i målgruppsanpassat format för personer med funktionsnedsättning, i enlighet med föregående stycke.

7.5.2 Genomförande av utrymning och efterföljande uppehälle

MFD delar utredningens bedömning att vårdinsatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) behöver kunna bedrivas även under en pågående krissituation (s.305). MFD ser dock med viss oro på utredningens konstaterande att ansvaret för att kunna genomföra utrymningar av kommunens egna verksamhet inte är uttryckligen reglerad. Utredningen bedömer att kommunen, i och med att ansvaret för de egna verksamheterna kvarstår även i en krissituation, är ansvarig för att utrymma verksamheterna om behov av en sådan åtgärd skulle uppstå. I det sammanhanget vill MFD lyfta fram att delar av socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård är upphandlad och drivs av privata aktörer. I en kartläggning¹ från

¹ [Kartläggning av den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap \(socialstyrelsen.se\)](https://socialstyrelsen.se/beredskap)

Socialstyrelsen och länsstyrelserna framkommer att flera kommuner har svårt att uppskatta privata aktörers krisberedskap och förmåga att upprätthålla verksamheten vid störningar och kriser. Flera kommuner som använder sig av privata aktörer ställer vid upphandling inte heller krav på krisberedskap. I kartläggningen framkom även att det kan finnas problem med sekretess mellan kommuner och verksamheter i privat regi. MFD anser att det är viktigt att motverka scenarion där frånvaron av en tydlig ansvarsfördelning i kris leder till brist på de materiella och personella resurser som behövs för att fortsätta bedriva vårdinsatser och i yttersta fall utrymma verksamheten.

8.2. Planering för utrymning och inkvartering vid höjd beredskap

MFD stödjer utredningens bedömning att länsstyrelser och kommuners arbete med att ta fram planering för utrymning bör fokuseras på de mest sårbara grupperna, som inte kan utrymma på egen hand (s.364). Vad gäller utredningens bedömning att visst informationsansvar bör åligga de enskilda hjälpbehövande som fortfarande bor i hemmet att, efter förmåga, informera kommunen om behovet av bistånd, vill MFD understryka att det är viktigt att kommunerna når ut till hjälpbehövande med information som är tillgänglig för dem om vad som krävs av dem samt att kommunerna vidtar åtgärder för att fånga upp de hjälpbehövande som själva inte klarar av att informera sig. Behovet av att säkerställa att de som är i särskilt behov av hjälp vid en kris får det stöd de behöver och förslag på möjliga lösningar har även lyfts av funktionshindersrörelsen.

Synpunkter avseende samhällets förmåga att skydda och hjälpa civilbefolkningen

MFD stödjer utredningens bedömning att det främst är sårbara grupper som kommer att behöva hjälp att ta sig till skyddsrum eller skyddade utrymmen (s.537) samt att det vid en utrymning är sårbara grupper som är i behov av hjälp av ansvariga aktörer och civilsamhället (s. 544). MFD understryker viken av att de som utbildas inom ramen för det nya systemet har tillgång till vägledning kring vilka särskilda behov personer med funktionsnedsättning kan ha. MFD förespråkar samverkan mellan ansvariga aktörer och funktionshindersorganisationer för identifiering av behov och möjliga lösningar.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), avdelningschef Pernilla Börjesson och utredare Malin Hardenberg (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Malin Ekman Aldén
TITEL, ORGANISATION:	Generaldirektör, Myndigheten för delaktighet
DATUM & TID:	2023-05-16 14:06:47 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	E-post (malin.ekman-alden@mfd.se)
IDENTIFIKATIONS-ID:	aad457f7556b48d9b0b139123806d3e8

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2023-05-16 14:06:52 +02:00
Ref: 76960SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)